

دانشگاه پیام نور

دانشکده: علوم انسانی

نام مرکز: دانشگاه پیام نور استان تهران واحد شهر ری

پایان نامه

برای دریافت مدرک کارشناسی ارشد

رشته تربیت بدنی و علوم ورزشی

گرایش مدیریت ورزشی

عنوان پایان نامه :

بررسی وضعیت موجود فضاهای ورزشی سرپوشیده داخل مدارس استان مرکزی

(از نظر تجهیزات، تسهیلات، امکانات و مقایسه با استانداردهای موجود در آموزش و پرورش)

مهدی دمنه

استاد راهنما :

دکتر ابوالفضل فراهانی

استاد مشاور :

دکتر محمد کشتی دار

شهریورماه ۱۳۹۱

سپاسگذاری

سپاس پروردگار عالمیان را که توفیق علم آموزیم داد و از رحمت خویش کمکم کرد که جهت زدودن غبار نادانی از وجودم تلاش کنم و از محضر اساتید گرانقدرم دانش آموخته و معرفت تجربه نمایم.

جادارد به مصداق آیه شریفه :

(من لم یشکر المخلوق و لم یشکر الخالق)

از استاد راهنمای محترم جناب آقای دکتر ابوالفضل فراهانی و استاد مشاور محترم جناب آقای دکتر محمد کشتی دار که همواره راهنمای خوبی برای این مرحله از زندگی ام بوده اند صمیمانه تقدی و تشکر کنم ، همچنین از تمامی استادان از بدو تحصیل تا کنون مخصوصا اساتید این دوره از تحصیلاتم به پاس همه زحماتشان تشکر می کنم .

همچنین از زحمات جناب آقای علی هادیلو ، کلیه کارشناسان اداره تربیت بدنی و کارشناسی تحقیقات آموزش و پرورش استان ، کارشناسان تربیت بدنی مناطق آموزش و پرورش استان و مدیران و دبیران تربیت بدنی مدارس دارای سالن ورزشی که من را در تهیه این پژوهش یاری نمودند کمال قدردانی و سپاسگذاری را دارم.

تقدیم به

پدر و مادرم :

که قامت شان راست ترین و استوار ترین ستون زندگی ام بوده و هنوز هم به نگاه مهربان و محبت آمیزشان محتاجم .

همسرم :

که با درک عمیق همواره در کنار مشکلات مرا یاری نمود ، و صبر و تحمل و کمک های بی دریغ او بزرگترین انگیزه برای تحصیل من بوده است.

دخترم :

که تولدش امیدی دوباره به زندگیمان بخشید.

چکیده

آموزش و پرورش با فراهم نمودن شرایط آرایه مناسب درس تربیت بدنی سعی دارد. به رشد همه جانبه دانش آموزان بر اساس منابع علمی و تخصصی درس مذکور و همچنین از طریق فعالیتهای جسمانی و حرکتی کمک نماید.

اجرای مطلوب درس تربیت بدنی و دستیابی به اهداف آن به متغیرهایی همچون نیروی انسانی متخصص، محیط یادگیری و آموزش، برنامه درسی، نحوه آموزش، سنجش و ارزشیابی وسایل و تجهیزات، امکانات و تسهیلات متناسب با فعالیتهای بستگی دارد.

تحقیقات انجام شده در کشور به کمبود امکانات و تجهیزات و فضاهای آموزشی و دشواریهای ویژه دانش آموزان بویژه دختران برای شرکت مناسب در این درس و... اشاره کرده اند.

در همین رابطه پژوهش حاضر نیز سعی داشته است. که وضعیت موجود فضاهای ورزشی سرپوشیده داخل مدارس استان را که به عنوان کلاس درس تربیت بدنی مورد استفاده قرار می گیرند. از نظر تجهیزات مصرفی و غیر مصرفی، ظرفیت زمانی، امکانات و تسهیلات و سرانه فضای ورزشی هر دانش آموز و مقایسه آن با استانداردهای موجود در آموزش و پرورش مورد بررسی قرار دهد.

بدین منظور، متغیرهای مذکور با استفاده چک لیست و پرسش نامه ای ۱۰۰ سوالی مورد بررسی قرار گرفتند.

جامعه آماری را ۵۳ سالن ورزشی داخل مدارس موجود در ۱۴ منطقه آموزش و پرورش استان تشکیل می داد. که تمام جامعه آماری مورد بررسی قرار گرفت. داده های جمع آوری شده از ۱۰۰ درصد پرسشنامه های تکمیل شده پس از استخراج با استفاده از روش های آمار توصیفی (میانگین، انحراف معیار، جداول و نمودارها و آمار استنباطی (آزمون ویل کاکسون) توصیف و تحلیل شده اند. بطور خلاصه، از تجزیه و تحلیل داده ها، نتایج کلی زیر حاصل شده است:

۱- در ارتباط با وضعیت موجود تجهیزات مصرفی ۱۲ متغیر مورد بررسی قرار گرفت. که فقط در سه متغیر بین وضعیت موجود و استاندارد ان تفاوت آماری معنی داری وجود ندارد. و در ۹ متغیر دیگر ارتباط معنی دار بود.

۲- در ارتباط با وضعیت موجود تجهیزات غیر مصرفی ۸ متغیر مورد بررسی قرار گرفت. که در ۴ متغیر بین وضعیت موجود و استاندارد ان تفاوت آماری معنی داری وجود ندارد. و در ۴ متغیر دیگر ارتباط معنی دار بود.

- ۳- در هر ۴ متغیر ظرفیت زمانی مورد استفاده دانش آموزان خود مدارس دارای سالن ورزشی ، دانش آموزان مدارس همجوار مدرسه دارای سالن ورزشی، کارکنان آموزش و پرورش و بخش خصوصی بین وضعیت موجود و استاندارد آن تفاوت آماری معنی داری وجود دارد.
- ۴- سرانه فضای ورزشی دانش آموزان مدارس دارای سالن ورزشی استان ۲.۱ متر مربع است. و این مقدار بر اساس کل دانش آموزان استفاده کننده شامل دانش آموزان خود مدرسه و مدارس همجوار ۱.۵۵ متر مربع می باشد. در ضمن این سرانه بر اساس کل تعداد دانش آموزان استان ۰.۱۰۷ متر مربع می باشد. که این مقدار ۳۳.۷۵٪ کل سرانه فضای سرپوشیده خارج و داخل استان (۰.۳۱۷ متر مربع) را به خود اختصاص داده است.
- ۵- در ارتباط با قابلیت توسعه پذیری فضاهای ورزشی ۵ متغیر مورد بررسی قرار گرفت. که بر اساس نتایج بدست آمده به ترتیب ۳۷، ۴۱، ۱۵، ۴۱، ۴۱، ۴ سالن دارای اتاق سرپرستی، رختکن، انباری، سرویس بهداشتی و سکوی تماشاچی می باشند. و همچنین به ترتیب ۱۲، ۵، ۳۵، ۱۲ و ۴۹ سالن دارای قابلیت ایجاد موارد ذکر شده می باشند.
- ۶- در ارتباط با وضعیت فضاهای ورزشی سرپوشیده مدارس از نظر توسعه پذیری تجهیزات غیر مصرفی ۸ متغیر مورد بررسی قرار گرفت. که مشخص گردید؛ سالن های مذکور در ۷ متغیر با کمبود روبرو هستند. و تنها در فراوانی متغیر میز تنیس روی میز موجودی بیشتر از استاندارد مشاهده گردید.
- ۷- در ارتباط با وضعیت موجود زمین های ورزشی در سالن های ورزشی سرپوشیده داخل مدارس مشاهده گردید؛ که فضاهای مذکور دارای ۲۹ زمین ورزشی مشترک هندبال و فوتسال، ۴۹ زمین والیبال، ۲۷ زمین بسکتبال و ۱۵ زمین بدمینتون می باشند.

واژگان کلیدی :

۱-آموزش و پرورش ۲-فضاهای ورزشی سرپوشیده ۳-تجهیزات ۴-امکانات و تسهیلات

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
فصل اول کلیات تحقیق	
۲	۱-۱ مقدمه
۳	۲-۱ بیان مسئله
۴	۳-۱ اهداف تحقیق
۴	۴-۱ سوالهای تحقیق
۵	۵-۱ اهمیت و ضرورت تحقیق
۷	۶-۱ محدوده تحقیق
۷	۷-۱ تعریف اصطلاحات و واژه ها
۸	۸-۱ محدودیت های تحقیق
فصل دوم مبانی و پیشینه تحقیق	
۱۰	۱-۲ مقدمه
۱۰	۲-۲ تعلیم و تربیت
۱۰	۳-۲ تربیت بدنی
۱۱	۴-۲ تربیت بدنی در مدارس
۱۲	۵-۲ درس تربیت بدنی و محتوی آموزشی
۱۳	۶-۲ محیط یادگیری
۱۳	۷-۲ اماکن و فضاهای ورزشی
۱۳	۸-۲ تاریخچه اماکن ورزشی
۱۴	۹-۲ فضاهای ورزشی سرپوشیده
۱۵	۱۰-۲ تجهیزات ورزشی
۱۵	۱۱-۲ نتایج تحقیقات قبل

فصل سوم روش تحقیق

۲۲	۱-۳ مقدمه .....
۲۲	۲-۳ روش پژوهش .....
۲۲	۳-۳ جامعه آماری .....
۲۲	۴-۳ نمونه آماری .....
۲۳	۵-۳ ابزار پژوهش .....
۲۴	۶-۳ متغیر های پژوهش .....
۲۵	۷-۳ روش جمع آوری اطلاعات .....
۲۶	۸-۳ روش تجزیه و تحلیل آماری .....

فصل چهارم یافته های تحقیق

۲۸	۱-۴ مقدمه .....
۲۸	۲-۴ تجزیه و تحلیل داده ها .....
۲۸	سؤال اول تحقیق .....
۲۹	سؤال دوم تحقیق .....
۴۲	سؤال سوم تحقیق .....
۴۳	سؤال چهارم تحقیق .....
۵۱	سؤال پنجم تحقیق .....
۵۷	سؤال ششم تحقیق .....
۵۹	سؤال هفتم تحقیق .....
۶۰	سؤال هشتم تحقیق .....
۶۱	سؤال نهم تحقیق .....

فصل پنجم بحث و نتیجه گیری

۶۴	۱-۵ مقدمه .....
۶۴	۲-۵ خلاصه تحقیق .....
۶۶	۳-۵ نتایج تحقیق .....
۷۱	۴-۵ بحث و نتیجه گیری .....

۷۲..... ۵-۵ نتیجه گیری

۷۳..... ۶-۵ پیشنهادات

فهرست جداول

عنوان

صفحه

جدول ۱-۱ چگونگی توزیع معلمین تربیت بدنی بر اساس مدرک تحصیلی.....	۷
جدول ۳-۱ توزیع فراوانی نمونه آماری.....	۲۳
جدول ۴-۱ فراوانی تجهیزات مصرفی موجود در سالن های ورزشی به تفکیک ۱۴ منطقه استان.....	۲۹
جدول ۴-۲ نتایج آزمون ویل کاکسون (متغیر توپ فوتسال).....	۳۰
جدول ۴-۳ نتایج آزمون ویل کاکسون (متغیر توپ هندبال).....	۳۱
جدول ۴-۴ نتایج آزمون ویل کاکسون (متغیر توپ والیبال).....	۳۲
جدول ۴-۵ نتایج آزمون ویل کاکسون (متغیر توپ بسکتبال).....	۳۳
جدول ۴-۶ نتایج آزمون ویل کاکسون (متغیر توپ بدمیتون).....	۳۴
جدول ۴-۷ نتایج آزمون ویل کاکسون (متغیر توپ تنیس روی میز).....	۳۵
جدول ۴-۸ نتایج آزمون ویل کاکسون (متغیر طناب بازی).....	۳۶
جدول ۴-۹ نتایج آزمون ویل کاکسون (متغیر راکت بدمیتون).....	۳۷
جدول ۴-۱۰ نتایج آزمون ویل کاکسون (متغیر تشک آمادگی جسمانی).....	۳۸
جدول ۴-۱۱ نتایج آزمون ویل کاکسون (متغیر راکت تنیس روی میز).....	۳۹
جدول ۴-۱۲ نتایج آزمون ویل کاکسون (متغیر مانع مخروطی).....	۴۰
جدول ۴-۱۳ نتایج آزمون ویل کاکسون (متغیر مهره و صفحه شطرنج).....	۴۱
جدول شماره ۴-۱۴ فراوانی تجهیزات مصرفی موجود در سالن های ورزشی استان.....	۴۲
جدول ۴-۱۵ نتایج آزمون ویل کاکسون (متغیر دروازه فوتسال).....	۴۳
جدول ۴-۱۶ نتایج آزمون ویل کاکسون (متغیر میله والیبال).....	۴۴
جدول ۴-۱۷ نتایج آزمون ویل کاکسون (متغیر دستگاه بسکتبال).....	۴۵
جدول ۴-۱۸ نتایج آزمون ویل کاکسون (متغیر پایه بدمیتون).....	۴۶
جدول ۴-۱۹ نتایج آزمون ویل کاکسون (متغیر بارفیکس خوابیده).....	۴۷
جدول ۴-۲۰ نتایج آزمون ویل کاکسون (متغیر جعبه انعطاف پذیری).....	۴۸
جدول ۴-۲۱ نتایج آزمون ویل کاکسون (متغیر میز تنیس روی میز).....	۴۹
جدول ۴-۲۲ نتایج آزمون ویل کاکسون (متغیر سیستم صوتی).....	۵۰

- جدول شماره ۴-۲۳ فراوانی ساعات مورد استفاده سالن های ورزشی به تفکیک ۱۴ منطقه استان.....۵۱
- جدول ۴-۲۴ نتایج آزمون ویل کاکسون (متغیر زمان کل استفاده از سالن های ورزشی).....۵۲
- جدول ۴-۲۵ نتایج آزمون ویل کاکسون (متغیر زمان استفاده دانش آموزان مدارس دارای سالن های ورزشی).....۵۳
- جدول ۴-۲۶ نتایج آزمون ویل کاکسون (متغیر زمان استفاده دانش آموزان مدارس همجواری سالن های ورزشی).....۵۴
- جدول ۴-۲۷ نتایج آزمون ویل کاکسون (متغیر زمان استفاده کارکنان از سالن های ورزشی).....۵۵
- جدول ۴-۲۸ نتایج آزمون ویل کاکسون (متغیر زمان استفاده بخش خصوصی از سالن های ورزشی).....۵۶
- جدول ۴-۲۹ سرانه فضای ورزشی سرپوشیده مناطق آموزشی (نسبت فضای سرپوشیده به تعداد دانش آموزان).....۵۷
- جدول ۴-۳۰ وضعیت موجود امکانات فضاهای ورزشی مناطق و قابلیت توسعه آنها ۵۹
- جدول ۴-۳۱ وضعیت کمبود تجهیزات غیر مصرفی ۶۰
- جدول ۴-۳۲ وضعیت زمین های ورزشی موجود در سالن های داخل مدارس استان ۶۱

فصل اول

کلیات تحقیق

۱- مقدمه

در جامعه همچنانچه به مسائل پرورش معنوی، روحی و عقلی در حوزه های پرورشی و آموزشی توجه می شود، باید به بعد جسمانی انسان نیز در حوزه تربیت بدنی توجه کافی مبذول گردد. و گرنه این مرکب روح در طی مدارج انسانی نه تنها یاری گر نخواهد بود، که ممکن است خار راه پیشرفت و تعالی انسان ها نیز گردد. بدیهی است که تربیت جسمانی انسانها و بالاخص دانش آموزان در سنین مختلف باید بستر فیزیکی مناسب خود را داشته باشد. (۱۳)

آموزش و پرورش در دنیای امروز مهمترین پایگاه تعلیم و تربیت محسوب می شود. یکی از نقشهای مهم تعلیم و تربیت در هر جامعه تربیت افراد سالم از نظر جسمی^۱، روحی و روانی^۲ است. که این وظیفه ی حساس و سنگین در مدارس به عهده ی تربیت بدنی می باشد. تربیت بدنی از رشته های آموزشی تربیتی در نظام تعلیم و تربیت و رکن اساسی و لاینفک آن بوده و به عنوان زیر مجموعه ای از آن در راستای تحقق اهداف آموزش و پرورش گام بر می دارد. (۱۶)

درس تربیت بدنی از سال ۱۳۰۶ شمسی بر اساس قانون مجلس شورای ملی به صورت اجباری در برنامه هفتگی مدارس قرار گرفت. (۳)

در زمینه آموزش درس تربیت بدنی عوامل مختلفی چون؛ دبیر تربیت بدنی متخصص، برنامه آموزشی و محتوای آموزشی مدون، فضا^۳ و تجهیزات ورزشی مناسب، تعامل سایر عوامل آموزشی و همچنین والدین با آموزشگاه و بسیاری از عوامل دیگر، بر چگونگی اجرای این درس تأثیر می گذارند. بدلیل اینکه فضاهای ورزشی نقش بسیار زیادی در آموزش درس تربیت بدنی و همچنین کلیه فعالیتهای ورزشی برعهده دارند. بهبود در ساخت و تجهیزات و طراحی اماکن ورزشی می تواند تحقق اهداف را به همراه داشته باشد.

از طرفی دست یابی به اطلاعات دقیق از وضعیت موجود این فضاها می تواند ما را در برنامه ریزی بهتر و دقیق تر جهت آموزش درس مذکور و دستیابی به اهداف آن یاری نماید.

در همین رابطه پژوهش حاضر در نظر دارد وضعیت فضاهای ورزشی سرپوشیده داخل مدارس استان مرکزی را مورد بررسی قرار دهد. امید است که نتایج حاصله مورد استفاده دست اندر کاران تربیت بدنی مدارس قرارگیرد.

---

¹ Physical

² Mental

³ Space

۱-۲ بیان مسئله :

آموزش و پرورش کشور از طریق فراهم نمودن شرایط آرایه مناسب درس تربیت بدنی و ورزش در کلیه سطوح تحصیلی سعی دارد به رشد همه جانبه دانش آموزان از طریق فعالیتهای جسمانی و حرکتی کمک نماید. اما فعالیت زمانی دارای معنی و مفهوم است. و به اهداف خود دست می یابد که؛ در محیط ایمن^۴ و با تجهیزاتی استاندارد انجام گیرد. در همین راستا بخش تربیت بدنی این وزارت تلاش های گسترده ای را در این زمینه انجام داده است. با این وجود، به نظر می رسد که این بخش در دستیابی به اهداف درس تربیت بدنی در مدارس با مشکلاتی مواجه است. (۹)

علیرغم اهمیت و جایگاهی که درس تربیت بدنی و ورزش در سطح جهان و بویژه کشورهای توسعه یافته دارد. هر روز از شیوه های بهتر و جدید تری برای اجرای مطلوب آن استفاده می کنند. و نکته قابل توجه و جالب آن این است که وجه مشترک کلیه این روش ها توجه خاص به فضاهای ورزشی و امکانات و تجهیزات استاندارد؛ به عنوان یکی از اصلی ترین ارکان آموزش می باشد. و کمبود و نقص یا فقدان آنها می تواند باعث اجرای ضعیف و نامناسب این درس در مدارس گردد.

در ضمن فقط وجود کمی و فیزیکی این فضا ها نمی تواند مشکل زیادی از درس تربیت بدنی مدارس حل نماید. و توجه به بحث طراحی و ساخت و تجهیز این اماکن با توجه به نیازهای دانش آموزی و نیازهای درس تربیت بدنی مدارس و مطابقت این فضاها با سرفصلها و محتوای درس تربیت بدنی از اهمیت خواصی برخوردار می باشد. این پژوهش در نظر دارد به بررسی فضاهای ورزشی سرپوشیده مدارس پرداخته و به امید خداوند متعال با به تصویر کشیدن وضعیت این فضاها به کیفیت بخشی تربیت بدنی و ورزش مدارس استان کمک نماید.

۱-۳ اهداف تحقیق :

هدف کلی :

تعیین وضعیت موجود فضاهای ورزشی سرپوشیده داخل مدارس استان مرکزی
اهداف ویژه :

---

⁴ Safe

- ۱- تعیین وضعیت تجهیزات مصرفی^۵ فضای سرپوشیده ورزشی آموزشگاه شامل؛ انواع توپ و تور ... و مقایسه وضعیت موجود، با استاندارد های آن در آموزش و پرورش
- ۲- تعیین وضعیت موجود تجهیزات غیر مصرفی^۶ (تملک دارایی) فضای سرپوشیده ورزشی آموزشگاه شامل؛ انواع دروازه هندبال، میله والیبال، پایه بدمینتون، بارفیکس، جعبه انعطاف پذیری دستگاه بسکتبال و مقایسه وضعیت موجود، با استاندارد های آن در آموزش و پرورش
- ۳- تعیین وضعیت موجود ظرفیت زمانی^۷ استفاده از فضاهای ورزشی داخل مدارس استان و مقایسه وضعیت موجود، با استاندارد های آن در آموزش و پرورش
- ۴- تعیین وضعیت موجود سرانه فضاهای ورزشی سرپوشیده داخل مدارس استان
- ۵- تعیین وضعیت توسعه پذیری سالن های ورزشی داخل مدارس استان از نظر؛ امکانات، تسهیلات و تجهیزات
- ۶- تعیین وضعیت موجود سالن های ورزشی داخل مدارس استان از نظر؛ زمین های مستقل و غیر مستقل

۴-۱ سؤالیهای تحقیق :

- ۱- وضعیت موجود تجهیزات مصرفی فضای سرپوشیده ورزشی آموزشگاه شامل انواع توپ و تور و ... چگونه است؟
- ۲- آیا تجهیزات مصرفی این فضاها (شامل؛ انواع توپ، تور و تشک ورزشی و...) متناسب با استانداردهای موجود، در ارتباط با تربیت بدنی مدارس در آموزش و پرورش می باشد؟
- ۳- وضعیت موجود تجهیزات غیر مصرفی (تملک دارایی) فضای سرپوشیده ورزشی آموزشگاه شامل؛ انواع دروازه هندبال، میله والیبال، پایه بدمینتون، بارفیکس، جعبه انعطاف پذیری، دستگاه بسکتبال چگونه است؟
- ۴- آیا تجهیزات غیر مصرفی فضاها متناسب با معیارها و استانداردهای موجود جهت درس تربیت بدنی در آموزش و پرورش می باشد؟
- ۵- از ظرفیت زمانی سالنهای ورزشی سرپوشیده داخل مدارس استان چگونه استفاده می گردد؟
- ۵-۱- ظرفیت زمانی استفاده دانش آموزان آموزشگاه دارای سالن ورزشی سرپوشیده از این مکانها چگونه است؟
- ۵-۲- ظرفیت زمانی استفاده دانش آموزان مدارس همجوار از سالن های ورزشی داخل مدارس استان چگونه است؟

⁵ Consumable

⁶ Non-consumer

⁷ Time capacity

- ۳-۵- ظرفیت زمانی استفاده همکاران از سالن های ورزشی داخل مدارس استان چگونه است؟
- ۴-۵- ظرفیت زمانی استفاده بخش خصوصی از سالن های ورزشی داخل مدارس استان چگونه است؟
- ۶- وضعیت نسبت مترآژ فضا به ازای هر دانش آموز؛ (سرانه فضای ورزشی سرپوشیده)، آموزشگاه دارای سالن ورزشی، منطقه/شهرستان و استان چگونه است؟
- ۷- آیا فضاهای ورزشی سرپوشیده مدارس دارای قابلیت توسعه از نظر امکانات شامل؛ رختکن، اتاق سرپرستی، انباری و سرویس بهداشتی می باشند؟
- ۸- وضعیت فضاهای ورزشی سرپوشیده مدارس از نظر توسعه پذیری تجهیزات غیر مصرفی مانند؛ سکوی تماشاچی، دروازه هندبال، دستگاه بسکتبال، میله والیبال و... چگونه می باشد؟
- ۹- وضعیت سالن های ورزشی داخل مدارس استان از نظر زمین های ورزشی مستقل و غیر مستقل چگونه می باشد؟

۱-۵ اهمیت و ضرورت انجام تحقیق

تعلیم و تربیت یکی از ارکان اصلی هر جامعه است. که نقش تعیین کننده ای در رشد و توسعه هر کشوری ایفا می کند. تربیت بدنی و ورزش، بخشی جدایی ناپذیر از تعلیم و تربیت است. که به شیوه های مختلف در دستیابی به اهداف آن نقش دارد. تربیت بدنی و ورزش در آموزش و پرورش همواره از اهمیت خاصی برخوردار بوده است. طبیعتاً دانش آموزان تمایل زیادی به فعالیت های بدنی دارند، حساسیت فوق العاده این رده سنی؛ (۷-۱۸ سالگی) در شکل گیری زیر ساخت های سلامت جسمانی و روانی و حفظ آن در آینده نقش بسزایی دارد. و نیاز به شادابی، تناسب اندام، پویایی و شور نشاط را با توجه به مشکلات ناشی از؛ زندگی ماشینی و فقر حرکتی آن در گروه فوق می توان احساس نمود. و این مهم در ساعت درس تربیت بدنی و فعالیت های ورزشی حاصل می گردد. احداث سالن های ورزشی در جوار مدارس که بر اساس نشریه ۲۳۲؛ (ضوابط طراحی فضاهای آموزشی وزارت آموزش و پرورش) از سال ۱۳۸۵ تا کنون در استان مرکزی به اجرا در آمده و تعداد ۵۳ پروژه به بهره برداری رسیده است. از ابزارهای سخت افزاری بسیار کارآمد جهت دست یابی به اهداف فوق الذکر می باشد. و با توجه به اینکه تا کنون در آموزش و پرورش و اختصاصاً آموزش و پرورش این استان در این زمینه؛ (که مستقیماً بر بررسی فضاهای ورزشی سرپوشیده داخل مدارس پیردازد). پژوهشی صورت نگرفته، و همچنین با توجه به نتایج تحقیقات مختلف در رابطه با درس تربیت بدنی و تأکید تمام تحقیقات به فضاهای ورزشی به عنوان؛ یک شاخص تأثیر گذار بر روند آموزش درس تربیت بدنی مدارس، نیاز به انجام این تحقیق و پژوهش در این زمینه محسوس می باشد.

جهت آموزش درس تربیت بدنی مدارس فاکتورهای ذیل بیشترین اثر بخشی را دارند :

نیروی انسانی ۲- فضاهای ورزشی ۳- تجهیزات ۴- محتوای درسی ۵- مسائل فرهنگی
بی شک اجرای هر برنامه به وسایل و ابزار نیاز دارد. و برنامه های درس تربیت بدنی از این قاعده مستثنی نیست. با توجه به این اصل انتظار پیشرفت برنامه های تربیت بدنی با حداقل امکانات انتظاری عبث و غیر منطقی به نظر می رسد. از آنجائیکه درس تربیت بدنی هم به

صورت تئوری و هم به صورت عملی؛ که روش دوم سهم بیشتری دارد اجرا می شود. وجود فضا و امکانات متناسب با رشته های قابل تدریس و در حد نیازهای آموزشی از ملزومات این درس می باشد. (۵)

طبق آمار اداره کل آموزش و پرورش استان مرکزی سرانه فضای ورزشی دانش آموزان استان ۰/۵۳ مترمربع می باشد. و این عدد خود بیانگر این مطلب می باشد که با برنامه ریزی صحیح میتوان به نحو مطلوب از این فضاها جهت اجرای درس تربیت بدنی و فعالیتهای ورزشی دانش آموزان بهره برد.

استان مرکزی با داشتن تعداد ۲۰۵۷ واحد آموزشگاه، ۹۳۶۳ عدد کلاس درس و ۲۴۳۸۹۵ نفر دانش آموز در سه دوره تحصیلی، در هر هفته ۱۸۷۲۶ ساعت درس تربیت بدنی در برنامه هفتگی خود خواهد داشت. از نظر محتوای درسی نیز با توجه به اینکه تا کنون کتابی جهت درس مذکور تهیه و تدوین نگردیده است؛ (بجز کتاب راهنمای کار معلمین تربیت بدنی دوره ابتدایی فقط جهت معلمین و نه دانش آموزان) فقط سرفصل های آموزشی از طریق وزارت متبوع و گروه های آموزشی استان تدوین و در اختیار معلمین تربیت بدنی قرار می گیرد. همچنین این استان دارای ۵۲۵ نفر دبیر و آموزگار درس تربیت بدنی می باشد.

این پژوهش در نظر دارد؛ به بررسی فضاها و ورزشی سرپوشیده مدارس پرداخته و با به تصویر کشیدن وضعیت این فضاها به کیفیت بخشی تربیت بدنی و ورزش مدارس استان، ارتقای سطح کیفی آموزش، تمرین و ارزشیابی درس تربیت بدنی در مدارس و افزایش قابلیت بهره بری از این فضاها از طریق ارائه راهکارهای اجرایی جهت توسعه و تجهیز آنها کمک نماید.

۱-۶ محدوده تحقیق:

محدوده تحقیق شامل؛ ۵۳ سالن ورزشی سرپوشیده که از سال ۱۳۸۵ تا ۱۳۹۰ در داخل مدارس استان مرکزی به عنوان کلاس درس تربیت بدنی و بر اساس نشریه ۲۳۲؛ (نشریه ضوابط ساخت فضاها و آموزشی وزارت آموزش و پرورش) به صورت مشارکتی (۵۰ درصد هزینه ساخت توسط استان و ۵۰ درصد باقی توسط وزارت آموزش و پرورش تأمین شده است.) ساخته شده اند.

۱-۷ تعریف اصطلاحات و واژه ها:

برنامه آموزشی^۸

تعریف نظری: عبارت است از مجموعه ای از موضوعات و سرفصل ها که محتوای آنچه باید آموزش داده شود را تعیین میکند.

تعریف عملیاتی: عبارت است از محتوای آموزشی درسی تربیت بدنی به تفکیک دوره تحصیلی برای دانش آموزان استان.

محیط یادگیری

تعریف نظری: عبارت است از محیطی که از نظر فیزیکی و روان شناختی، از وضعیتی منظم، استاندارد و ایمن برخوردار است. و یادگیری در آن اتفاق می افتد.

تعریف عملیاتی: عبارت است از محیطی سالم برای تدریس درس تربیت بدنی در مدارس استان منطبق بر سرفصل ها و برنامه آموزشی و نیازهای آن که از طریق پرسشنامه مشخص می شود.

⁸ Curriculum

وسایل امکانات و تجهیزات

تعریف نظری : عبارتند از ابزارهای لازم برای اجرای محتوای برنامه های درسی تربیت بدنی در مدارس شامل ابزارهای اختصاصی تدریس درس مذکور
تعریف عملیاتی : وجود و میزان به کار گیری ابزارهای آموزشی اختصاصی تربیت بدنی متناسب با برنامه و سرفصل آموزشی و استانداردهای ابزار که از طریق پرسشنامه^۹ مشخص می شود.

۸-۱ محدودیت های تحقیق :

الف) محدودیت های قابل کنترل^{۱۰}

- ۱- این تحقیق در سال تحصیلی ۹۱-۱۳۹۰ انجام شده است.
- ۲- برای جمع آوری اطلاعات از پرسش نامه و چک لیست استفاده شده است.
- ۳- این تحقیق فقط در مدارس دارای سالن ورزشی استان مرکزی انجام شده است.

ب) محدودیت هایی که از کنترل محقق خارج است

- ۱- پراکندگی جامعه تحقیق در کلیه مدارس استان مرکزی

---

⁹ Questionnaire

¹⁰ Control

فصل دوم

مبانی و

پیشینه تحقیق

پیشینه تحقیق

۲-۱ مقدمه

آموزش و پرورش هر کشور از ارکان اصلی رشد و توسعه آن محسوب می شود. که در حیطه های مختلف به تربیت نیروهای آینده کشور مبادرت می نماید. چنین نیروهایی باید؛ از هر لحاظ سالم و تندرست باشند، تا اهداف تربیت نیروی انسانی محقق گردد.

تربیت بدنی و ورزش می تواند نقش شایانی در فرایند تعلیم و تربیت کشور داشته باشند. بشرط آنکه بسترهای لازم برای آن فراهم شود. لیکن گزارشهای تحقیقی مختلف در این زمینه حاکی از وجود کمبودها و نارسایی های اجرای این درس در مدارس کشور می باشد. البته فضاهای ورزشی به عنوان یکی از شروط لازم جهت اجرای بهینه این درس خود نمایی می کنند. که باید مورد بررسی و پژوهش قرار گیرند.

بدین منظور در این فصل موضوعاتی همچون تعلیم و تربیت، تربیت بدنی، تربیت بدنی در مدارس، درس تربیت بدنی و محتوای آموزشی، محیط یادگیری، اماکن و فضاهای ورزشی، تاریخچه ایجاد این فضاها، فضاهای ورزشی سرپوشیده و تحقیقات انجام شده در خارج از کشور و داخل کشور ارائه می شود.

۲-۲ تعلیم و تربیت

تعلیم و تربیت به معنی پرورش فرد به عنوان یک موجود هدفدار، مستقل و خود فرمان است. و فرایندی است؛ که در حیطه های شناختی، عاطفی، و روانی - حرکتی انجام می گیرد. موسسات تربیتی در توسعه و تکامل منابع و استعداد های انسانی جامعه نقش اصلی را بر عهده دارند. از اینرو تعلیم و تربیت باید نیازها و خواسته های اجتماع را برآورده سازد. در حال حاضر، موسسات تربیتی باید سلامتی دانش آموزان را در جریان تلاش برای یک زندگی شاد، پربار، شکوفاکنده استعداد ها مورد توجه قرار دهند. (۱)

۲-۳ تربیت بدنی

تربیت بدنی به عنوان جلوه ای از فرایند کلی تعلیم و تربیت، در برآورده شدن اهداف فوق انسان را یاری می کند. این قلمرو با زنجیره ای از جاذبه ها و تأثیرات، ایده ها را به واقعیت تبدیل و به عملکرد صحیح اجتماعی کمک می کند. تربیت بدنی یعنی تلاش مستمر برای اعتلا؛ بنابراین این رشته می تواند به عنوان یک نیروی پویا و رو به رشد در تعلیم و تربیت مطرح شود. تربیت بدنی با